

7. *Bart R.* Izbrannye raboty: Semiotika. Pojetika ; per. s fr. sost., obshh. red. i vstup. st. G. K. Kosikova. M. : Progress, 1989. 616 s.
8. *Vel'sh V.* Nash postmodernyj modern ; per. z nim. A. L. Bogachova, D. M. Kultajevoi', L. A. Sytnichenko. Kyi'v : Al'terpres, 2004. 328 s.
9. *Delez Zh.* Logika smysla. M. : Raritet ; Ekaterinburg : Delovaja kniga, 1998. 480 s.
10. *Istorija filosofii: Jenciklopedija.* Mn. : Interpresservis ; Knizhnyj Dom. 2002. 1376 s.
11. *Vsemirnaja jenciklopedija: Filosofija XX vek ;* gl. nauch. red. i sost. Gricanov. M. : AST; Mn. : Harvest, Sovremennyj literator, 2002. 976 s.
12. *Il'in I. P.* Postmodernizm: Slovar' terminov ; nauch. red. A. E. Malahov. M. : Intrada, 2000. 384 s.
13. *Il'in I. P.* Postmodernizm ot istokov do konca stoletija. M. : Intrada, 1998. 455 s.
14. *Mareev S. N., Mareeva V. N.* Istorija filosofii (obshhij kurs) : ucheb. posobie. M. : Akadem. proekt, 2003. 880 s.
15. *Nazyvat' veshhi svoimi imenami : Programma vystuplenija masterov zapad.-evrop. lit-ry XX v. ;* sost., predisl., obshh. red. L. G. Andreeva. M. : Progress, 1986. 640 s.
16. *Paramonov B. M.* Konec stilja. M. : Agraf; Aletejja, 1997. 464 s.
17. *Orlova Je. A.* Kul'turnaja (social'naja) antropologija : ucheb. posobie dlja vuzov. M. : Akadem. proekt, 2004. 480 s.
18. *Muhina V. S.* Vozrastnaja psihologija. Fenomenologija razvitija. M. : Akademija, 2006. 608 s.
19. *Kutyrev V. A.* Chelovecheskoe i inoe: bor'ba mirov. SPb. : Aletejja, 2009. 264 s.
20. *Gegel' G. V. F.* Fenomenologija duha. SPb. : Nauka, 1992. 443 s.

УДК 172.16:004.946.5

САРАКУН Лариса, к. філос. н., доцент кафедри філософії
Національного університету харчових технологій

КІБЕРПРОСТІР ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ФОРМУВАННЯ КОСМОПОЛІТИЧНОЇ СВІТОГЛЯДНОЇ СИСТЕМИ

Розглянуто проблему визначення ролі кіберпростору у формуванні космополітичної світоглядної системи, що найбільш чітко виявляється під впливом глобалізації. Акцентовано увагу на тому, що інформаційні процеси суттєво впливають на становлення організаційної єдності планетарного співтовариства. Висвітлено роль і місце космополітичного світогляду у транснаціональному просторі; розкрито сутність, зміст і подальший його розвиток.

Ключові слова: глобалізація, кіберпростір, транснаціональний простір, космополітизм, космополітична світоглядна система, планетарне співтовариство.

© Саракун Л., 2018

ISSN 1727-9313. ВІСНИК ХНТЕУ. 2018. № 1 ===== 67

Саракун Л. Киберпространство как среда формирования космополитической мировоззренческой системы. Рассмотрена проблема определения роли киберпространства в формировании космополитической мировоззренческой системы, которая наиболее четко проявляется под воздействием глобализации. Акцентировано внимание на том, что информационные процессы существенно влияют на становление организационного единства планетарного сообщества. Освещена роль и место космополитического мировоззрения в транснациональном пространстве; раскрыта сущность, содержание и дальнейшее его развитие.

Ключевые слова: глобализация, киберпространство, транснациональное пространство, космополитизм, космополитическая мировоззренческая система, планетарное сообщество.

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиліть людство вперше в історії постало перед викликами глобальних криз і проблем, що стосуються всього суспільства. Найважливішою необхідною передумовою їх вирішення та запорукою подальшого розвитку є створення та розширення глобальної міжнародної мережі взаємодії і співпраці, оскільки процеси глобалізації прискорюють виникнення нового способу організації соціального життя, що у теоретичному плані призводить до формування нового світоглядного конструкту, виникнення якого ускладнює діалектику загальнолюдського, національного та індивідуального в оцінно-пояснювальній, орієнтаційно-інтегративній і мотиваційно-спонукальній підсистемах світогляду на всіх рівнях його репрезентації. Це стало можливим у результаті розвитку комунікаційних мереж та інформаційних потоків, які є проявами інформаційної сфери глобалізації і породжують явища так званого "стиснення" простору сучасного соціуму й утворення кіберпростору, що постає середовищем формування космополітичної світоглядної системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з обраної проблематики вказує на те, що філософсько-методологічний розгляд проблеми проводиться переважно зарубіжними дослідниками. Зокрема, у працях Д. Арчібугі, К. Аппія, З. Баумана, У. Бека, І. Валлерстайна, М. Гібернау, Е. Гідденса, М. Папастепанову [1–4], Д. Хелда феномен космополітизму розглядається в контексті побудови нової парадигми усвідомлення світоустрою і необхідного кроку людства до подальшого існування. У публікаціях вітчизняних філософів комплексних досліджень з цієї теми майже не проводиться. Це питання порушується переважно як супутнє [5–6].

Метою дослідження є встановлення ролі кіберпростору у формуванні космополітичної світоглядної системи.

Матеріали та методи. Відповідно до конкретних завдань на різних етапах дослідження використано такі методи: системно-структурний, кібернетичний, синергетичний, структурно-функціональний, порівняльно-історичний, герменевтичний, аналогії, структурно-логічного моделювання, інтерпретації, трансцендентальний, діалектичний, а також системний і полісистемний підходи.

Результати дослідження. Сучасне людство увійшло в стадію формування єдиної планетарної цивілізації, в якій окремі країни можуть втратити статус автономних самодостатніх одиниць. На думку відомого німецького соціолога й філософа У. Бека, формування такого "відкритого всепланетного суспільства" є безсумнівним фактом, який не потребує доказів [4]. Основою для можливості існування космополітичного суспільства є глобальний кіберпростір. Останній характеризується такими основними ознаками: це інформаційний простір; він є комунікативним середовищем; утворюється за допомогою технічних систем. Тобто кіберпростір – середовище, створене організованою сукупністю інформаційних процесів на підставі об'єднаних загальними принципами та правилами інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем і управління ними [7, с. 315].

Тенденція становлення інформаційної єдності планетарної спільноти полягає у переході від локально замкнених інформаційних обмінів до створення універсального суспільства знань завдяки інформаційному обміну смислами, в якому беруть участь людина і суспільство. Атрактором формування означеної тенденції є соціальні комунікації, що забезпечують соціальну взаємодію людей між собою. Мова Інтернету нині є найвпливовішим засобом організаційного мислення й організаційної поведінки.

Інтернет постає значущим елементом глобалізації. Його можна визначити як феномен культури, що конституювався в останній третині ХХ ст. на технологічній основі загальносвітової системи комп'ютерних мереж. Інтернет є свого роду варіантом гіпермедіа, що синтетично об'єднує як змістовно артикульовані феномени мультимедіа, так і функціонально артикульований феномен гіпертексту [8, с. 380]. На думку Л. Збрицької, значимість цього феномена для глобалізаційних процесів полягає в тому, що виникнення підсистеми Інтернету *World Wide Web* забезпечило можливість максимально повної доступності інформації для найбільшої кількості користувачів. У зв'язку з цим Інтернет можна назвати інформаційною моделлю глобалізації. Так як географічне поширення його комунікаційних мереж повною мірою відображає поширення самих глобалізаційних процесів. Позитивним аспектом інформаційної сфери глобалізації можна назвати великі можливості для культурного діалогу, обміну цінностями, традиціями, формування єдиного глобального соціуму тощо. Завдяки функціонуванню цієї сфери глобальність набула своїх сучасних унікальних властивостей, і процес самоідентифікації індивідів досягнув транснаціонального світового рівня [9, с. 50].

У міру наростання глобалізації та формування кіберпростору набирає силу новий тип світогляду – космополітизм, який закономірно виникає в кризові або перехідні періоди розвитку культури, будучи її

породженням. Саме на стику культури і цивілізації в явній формі виявляється амбівалентна, суперечлива природа суспільного розвитку, глобалізації та автаркії, космополітизму і патріотизму.

Виникнення космополітичного світовідчуття обумовлено нівелюванням національно забарвлених цінностей і засвоєнням індивідом цінностей різних локальних культур. Його світовідчуття стає зібраним з безлічі розрізнених, засвоєних тільки ним одним принципів. У цьому випадку характер такого поєднання, що забезпечує світовідчуття космополіта, слід назвати універсальним, бо воно втратило свою опосередкованість і тепер вимірюється масштабами глобалізованого світу [10].

Терміни "космополітизм" та "універсальність" часто використовуються дослідниками в одному смисловому контексті, оскільки однаковою мірою характеризують процеси, що відбуваються в сучасному світі. Д. Несбіт і П. Ебурдін у своїй книзі, присвячуючи окрему главу проблемі універсального способу життя і культурному націоналізму, що протистоїть йому, розпочинають висловлювання про те, що світ все більше й більше стає космополітичним, і ми всі впливаємо один на одного [11, с. 135]. Співзвучні в смисловому контексті слова Ю. Крістєвої, що як прихильник космополітизму Просвітництва щиро вірить: якщо у Європи є майбутнє – воно немислиме без духу універсалізму; і людство повинно подолати національні кордони як архаїзм, поважаючи при цьому національні особливості [12].

Механізми універсалізації культури в процесі глобалізації призводять до поєднання різноманіття в єдиному. Спочатку поняття "космополіт" характеризували через нестачу або відсутність ідеї патріотизму, національної приналежності, почуття батьківщини та ін. Можна погодитися з думкою В. Діанової, яка у доповіді на міжнародній конференції "Мистецтво і цивілізаційна ідентичність (досвід функціонального аналізу кризових ситуацій в мистецтві і соціумі)" наголосила на тому, що поняття "космополіт" доцільно визначати, виходячи з наявності й повноти поєднання цінностей різних культур, національних традицій, різноманітних регіональних просторів [13, с. 11]. Тим самим космополіт постає як суб'єкт, що поєднує у своєму світовідчутті безліч людських вимірів і тим самим здатний зрозуміти індивідуальну своєрідність тих, хто вважав за краще зберегти свою національну або етнічну самобутність.

Останніми роками зарубіжні дослідники намагаються обґрунтувати тезу про те, що космополітизм стає світоглядно-ідеологічною платформою розвитку суспільства, а провідною є тенденція становлення онтологічної єдності планетарного співтовариства [4], яка кількісно змінює морфологію планетарного світу в бік укрупнення організаційних структур (Південноамериканський Союз, Євразійський Економічний Союз, Європейський Союз та ін.), а якісно – завдяки зміні властивостей структури, що від "статусу центру" (створеного

сукупністю окремих національних держав) переходить на рівень світового інформаційного суспільства. Параметрами управління онтологічним розвитком структури такого суспільства є соціальні мережі Інтернет, *Facebook*, *LinkedIn*, Твіттер, пошукова система *Google*, нові форми радіозв'язку – голосове повідомлення мобільного телефону в *SMS / WiFi* та *WiMax* та ін. Очевидно, що всі вони отримали широке розповсюдження і вплив у сучасному світі [14]. Зокрема, пошукова система *Google* (якою володіє корпорація *Google Inc.*) є першим за популярністю сайтом у світі. Кожні шість із десяти користувачів Інтернету для задоволення своїх інформаційних потреб звертаються до цієї системи. З 2004 р. корпорація *Google Inc.* має свій благодійний фонд і певну частину коштів відраховує на вирішення проблем, які стосуються всіх жителів Землі [15]. Акумулюючи інтенції на покращання, благоустрій цивілізації, вона робить внесок у розвиток ідеї добра на планеті. Корпорація створила сприятливі умови у сфері розвитку інтелектуального потенціалу цивілізації, оскільки можливість "продати" ідеї мотивує їх породжувати й ними ділитися.

Кардинальні зміни відбулися і в інформаційних технологіях (ІТ). Насамперед, це нове покоління мобільних пристроїв зв'язку, планшетні комп'ютери, хмарне програмування і хмарні бази даних. Інновації у сучасних інформаційних технологіях мають ще більш глибокі наслідки, включаючи зміни способу життя, локалізації або глобальної інтеграції господарської діяльності. Інноваційна динаміка в ІТ породжує якісні зміни в освіті, медицині, має серйозні соціальні, політичні, міжнародні та військово-стратегічні наслідки, включаючи нові засоби розвідки й ведення бойових операцій. Висока ймовірність трансформації сфер професійної діяльності, зникнення багатьох масових професій, появи високого й стійкого структурного безробіття, зростання масштабів масової міжнародної і внутрішньої міграції, розмивання середнього класу і, відповідно, поляризації доходів [16, с. 209, 227–229, 277].

З цього випливає, що основу світоглядної картини світу ХХІ ст. становить усвідомлення нового способу життєустрою планетарної спільності – планетарного соціального організму. В останні десятиліття поступово стираються кордони між державами, переосмислюються поняття "громадянство" і "держава". Зв'язок громадян з національними державами стає слабкішим, а європейське співтовариство повільно, але впевнено перетворюється у космополітичне суспільство із загальним європейським громадянством. При цьому слід погодитися з Дж. Наєм – розробником концепції "м'якої сили", що інформаційний простір, кіберпростір не можуть замінити простір географічний і не провіщають скасування державних суверенітетів [17]. Йдеться, радше, про нові інструменти посилення/послаблення державної могутності й державних суверенітетів, про істотні впливи інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) на політику й геополітику,

похідними яких є сфери технополітики й техногеополітики [18]. Наполягаючи на сутнісному "географічному" розумінні держав, Ф. Ратцель разом з тим звертає увагу на те, що обсяг поняття "простір" є ширшим, ніж визначення його відповідно до суто географічних меж. А запроваджене дослідником одне з основних понять – життєвий простір – загалом неоднозначно поєднує гео- та біосередовище. Ідея держави-організму, запропонована Ф. Ратцелем, робить природним прагнення будь-якої держави до територіального розширення [7, с. 16].

Сьогодні можна говорити про глибинну кризу "державоцентричної оцінки просторовості", на що звертає увагу британський науковець Дж. Егню. На його думку, означена криза характеризується переоцінюванням трьох географічних постулатів, які впродовж тривалого часу вважалися основою світопорядку: по-перше, держави мають виключний суверенітет над власною територією; по-друге, "внутрішні" та "зовнішні" сфери чітко поділені між собою; по-третє, кордони держав визначають кордони "суспільства" [Цит. за 19].

Однак сучасні інформаційні технології роблять кордони політичною умовністю, а поява нових форм трансграничної соціалізації (через розваги, роботу, приналежність до субкультур, груп за інтересами тощо) робить зв'язок із "рідною землею" дедалі примарнішим. Формується людина, байдужа до територіальних зв'язків, до "поклику предків", культурної традиції. Території при цьому виступають лише як джерело ресурсів і "порожній" простір. Усе це сформувало кочівників технічної цивілізації, позбавлених територіальної культурної ідентичності. Такий хід подій здатний вплинути на спосіб організації суспільства загалом. Так, Ж. Туатайль зазначає, що взаємозалежні процеси глобалізації, інформаціоналізації суспільства безпосередньо кидають виклик і знищують кордони сучасної міждержавної системи, створюючи нові режими взаємопов'язаності між просторами по всій земній кулі, трансформуючи скалярні відносини між локальним, національним і глобальним, запроваджуючи безпрецедентні швидкості взаємодії та комунікації, створюючи посилену взаємозалежність та уразливість від небезпек по всьому світу [19]. А оскільки інформатизація суспільства є соціальним процесом виробництва і повсюдного використання інформації як суспільного ресурсу, то вона перетворилася "з об'єкта теоретичного аналізу вчених на критерій оцінки могутності держав, стала найважливішим чинником у боротьбі тієї або іншої країни за економічну, політичну, культурну і військову перевагу, а також чинником виживання всього людства" [20, с. 68–69]. Сучасний український дослідник П. Федорук у контексті зазначеного наголошує, що "інформаційний простір стає тим майданчиком, крізь який зовнішні гравці нав'язують своє "геополітичне бачення", свої уявлення про "геополітичні коди" країн і регіонів, за допомогою яких сучасна геополітика фактично ототожнює реальні й віртуальні простори" [21, с. 184].

Нинішні вельми суперечливі інформаційні процеси суттєво впливають на становлення організаційної єдності планетарного співтовариства, яке демонструє тенденцію до переходу від діючих національних систем державного управління до становлення органічної системи Світової влади (недержавної, законодавчої, виконавчої, судової). Головним виконавчим органом Всесвітньої держави на демократичних засадах постає Світовий уряд – єдина нормативно-правова система у формі загальноцивілізаційних цінностей, моралі та Світового права. Іншими словами, в майбутньому планетарному співтоваристві утвердиться космополітична демократія, що, як відзначає Ю. Кіршин, врахує культурні, етнічні та релігійні особливості народів світу і не тільки збереже людські цінності, але й підніме їх на більш високий рівень, що "сприятиме ліквідації недосконалостей людства" [22; 23].

З огляду на особливості ідеології космополітизму або на осмисленні того, що в світі без кордонів космополітичний підхід потрібен з точки зору епістемології, відкривається нове поле для дискусії щодо правоти прихильників і противників цієї ідеології. Це передбачає не тільки розробку нових категорій, а й перегляд основ соціологічної теорії. Космополітичні реалії початку ХХІ ст. вимагають виробити новий "синтаксис", а саме – "синтаксис" космополітичної дійсності.

Космополітичний світогляд необхідний як важлива умова вивчення процесу "розмежування" кордонів, що пробуджує неонаціональний рефлекс, що знову і знову примушує вибудовувати огорожі й бар'єри між державами. Відповіді на питання "навіщо" і "чому" можна знайти тільки в умовах взаємодії та міжнародного співробітництва.

Однак, незважаючи на поширення процесів інтеграції (розширення ЄС, створення Єдиного економічного простору), інформатизації завдяки науково-технічному розвитку, все ж є багато противників світової глобалізації. Останніми роками все гучнішими стають виступи так званих антиглобалістів під час основних світових економічних форумів та самітів глав розвинених держав, а також євроскептиків, що фокусуються на ідеях, думках, діях, спрямованих на сумнів, критику, неприйняття і зневіру стосовно всього Європейського Союзу або певної його політики чи діяльності конкретного соціального інституту. Дехто найбільше зло глобалізації вбачає у стиранні культурних, етнічних особливостей тих чи інших народів, інші у процесах глобалізації вбачають, насамперед, збагачення лише окремих груп людей і водночас збідніння решти світової спільноти. Так, О. Панарін зазначає, що проблема не в тому, чи визнаємо ми дійсність сучасного взаємозалежного світу, в якому неможливий ізоляціонізм. Проблема в тому, яким ми хочемо бачити цей глобальний, тісно переплетений у своїх долях світ, що має спільні проблеми, дійсно плюралістичним, заснованим на партнерстві носіїв суверенітету, що поважають себе, чи підлеглим своєкорисливим власникам безконтрольної світової влади,

що диктує народам свою волю. Глобальний порядок, на його думку, як і все інше, має альтернативні варіанти й сценарії; наша людська гідність полягає в тому, щоб за можливості відстояти найбільш гуманні та справедливі з них і відбити спроби нового хижацтва, яке прагне приборати світ до рук під гаслом "іншого не дано" [24, с. 10–11].

Висновки. Сучасні тенденції світової та регіональної політичної інтеграції, розвитку наднаціональних структур, невинного формування кіберпростору, що розгортається за логікою усвідомлення глобальності, створюють підґрунтя для конституювання нових світоглядних горизонтів. Сьогодні стало очевидним, що існуючий життєустрій вичерпав себе та вимагає істотних трансформацій на всіх рівнях самореалізації соціальної системи. Космополітичне світосприйняття дає змогу охопити зрушення в суспільно-політичних правилах, а також процеси інтеграції держав. Принцип "або всередині, або зовні" замінюється принципом "і всередині, і зовні". Віртуальний світ (кіберпростір) є тим середовищем, у якому індивідуальний внесок у розвиток суспільства може набувати глобального характеру. Космополітичний підхід надає можливість виявити безліч просторових, тимчасових і практичних реальностей, підпорядкованих принципу "і те, й інше", до яких національний світогляд залишається сліпим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Appiah K. A. *Cosmopolitanism: Ethics in a World of Strangers*. New York : Norton, 2007, Paperback. 224 p.
2. Гібернау М. Ідентичність націй. Київ : Темпора, 2012. 304 с.
3. Papastephanou M. *Thinking differently about cosmopolitanism : theory, eccentricity, and the globalized world*. Interventions: education, philosophy & culture. London, New York : Taylor & Francis, 2012. 167 p.
4. Бек У. Космополитическое мировоззрение. М. : Центр исследований постиндустриального общества, 2008. 336 с.
5. Боровкова Н. Віртуальне зависання. Людина і наука. Київ, 2002. С. 18–20.
6. Винокуров Е. Ю. Вместе с Кантом: философские основания дискуссии о глобальном политическом устройстве. URL : <https://www.google.com.ua/search?>
7. Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва : монографія. Київ : НІСД, 2014. 328 с.
8. *История философии : энциклопедия*. Минск : Интерпрессервис, 2002. 1376 с.
9. Збрицкая Л. Г. Глобализация и ее информационная сфера: сущностные черты и основные элементы. Вісн. СевДТУ. Вип. 94. Філософія : зб. наук. пр. Севастополь : Вид-во СевНТУ, 2009. С. 48–51.
10. Загрійчук І. Д. Космополітизм і маргінальність у національній культурі : автореф. дис. ... д-ра філософ. наук : 09.00.04. Харків, 2010. 36 с.
11. Нэсбит Д., Эбурдин П. Что нас ждет в 90-е годы? Мегатенденции: Год 2000. Десять новых направлений на 90-е годы. М., 1992. С. 130–156.

12. Кристева Ю. Чуждые сами себе: мечта об исключительности. Керни Р. Диалоги. С. 17–18.
13. Дианова В. М. Космополитизм в эпоху глобализации. Вопросы культурологии. 2007. № 1. С. 8–12.
14. Китов Н. Г., Зелинский Н. Е., Саракун Л. П. Космополитическое мировоззрение как комбинаторика глобального и локального, универсального и партикулярного. Наука, образование, общество. 2017. № 2(12). С. 51–60.
15. Google (компания) : Википедия. URL : http://ru.wikipedia.org/wiki/Google_Inc.
16. Глобальная перестройка ; отв.ред. А. А. Дынкин, Н. И. Иванова. М. : Весь Мир, 2014. 528 с.
17. Nye J. Nuclear lessons for cyber security? Strategic Studies Quarterly. 2011. № 5(4). P. 18–38.
18. Yannakogeorgos P. Technogeopolitics of Militarization and Security in Cyberspace. s.l.: Pro-Quest, UMI Dissertation Publishing, 2011. 288 p.
19. О'Туатайл Г. Геополитические условия постмодерна: государства, государственное управление и безопасность в новом тысячелетии. URL : <http://www.geopolitica.ru/article/geopoliticheskie-usloviya-postmoderna-gosudarstva-gosudarstvennoe-upravlenie-i-bezopasnost-v#UgxGIawRTDd>.
20. Момот А. С. Інформаційні чинники впливу на сталий розвиток світової системи. Нова парадигма. 2011. Вип. 104. С. 67–77.
21. Федорук П. Культурно-цивілізаційний контекст геополітичних пріоритетів України. Нова парадигма. 2012. Вип. 107. С. 181–191.
22. Киришин Ю. Я. Концепция космополитизма. URL : <http://scicenter.online/politicheskaya-filosofiya/kratkaya-biografiya-130904.html>.
23. Киришин Ю. Я. Космополитизм: борьба с несовершенностями человечества. Клинцы : Изд-во ГУП "Клинцовская городская типография", 2016. 128 с. URL : <http://scicenter.online/politicheskaya-filosofiya/soderzhanie-130996.html>.
24. Панарин А. С. Искушение глобализмом. М. : Рус. нац. фонд, 2000. 381 с.

Стаття надійшла до редакції 18.01.2018.

Sarakun L. Cyberspace as an environment for the formation of a cosmopolitan ideological system.

Background. The processes of globalization accelerate the emergence of a new way of organizing social life and lead to the formation of a new world-view construct. As a result of the development of communication networks and information flows, the "compression" of the space of modern society and the formation of cyberspace is taking place.

The **aim** of this work is the establishment of the role of cyberspace in the formation of a cosmopolitan ideological system.

Materials and methods. System-structured, cybernetic, synergistic, structural-functional, comparative-historical, hermeneutical, transcendental, dialectical methods. Method analogy, structural-logical modeling, interpretation. System and polysystem approaches.

Results. Modern humanity has entered the process of forming a single planetary civilization. Creating such an "open all-planetary society" is undeniable fact. The basis for the possibility of its existence is the global cyber space – an environment created by an organized set of information processes. With the rise of globalization and the formation of cyberspace, a new type of worldview – cosmopolitanism, which becomes the ideological

and ideological platform for the development of society – is gaining momentum. The leading tendency is the formation of the ontological unity of the planetary community due to the change in the properties of the structure, which from the "status of the center" (created by the aggregate of individual national states) goes to the level of the world information society.

In recent decades, the boundaries between states have been gradually eroded, the concept of "citizenship" and "state" are redefined. The connection of citizens to national states is becoming weaker, and the European community is slowly but surely turning into a cosmopolitan society with a common European citizenship. Modern information technologies make the borders a political convention, creating new modes of interconnectivity between spaces throughout the globe, transforming scalar relations between local, national and global, introducing unprecedented speeds of interaction and communication.

Conclusion. The formation of cyberspace, which unfolds in the logic of awareness of globalization, creates the basis for the formation of new ideological horizons. Today it became apparent that the existing lifestyles have exhausted themselves and require substantial transformations at all levels of self-realization of the social system. Cosmopolitan worldview allows you to cover the shifts in socio-political rules, as well as the processes of integration of states.

Keywords: globalization, cyberspace, transnational space, cosmopolitanism, cosmopolitan ideological system, planetary community.

REFERENCES

1. Appiah K. A. *Cosmopolitanism: Ethics in a World of Strangers*. New York : Norton, 2007, Paperback. 224 p.
2. Gibernau M. *Identychnist' nacij*. Kyi'v : Tempora, 2012. 304 s.
3. Papastephanou M. *Thinking differently about cosmopolitanism : theory, eccentricity, and the globalized world*. Interventions: education, philosophy & culture. London, New York : Taylor & Francis, 2012. 167 p.
4. Bek U. *Kosmopoliticheskoe mirovozzrenie*. M. : Centr issledovanij postindustrial'nogo obshhestva, 2008. 336 s.
5. Borovkova N. *Virtual'ne zavysannja. Ljudyna i nauka*. Kyi'v, 2002. S. 18–20.
6. Vinokurov E. Ju. *Vmeste s Kantom: filosofskie osnovanija diskussii o global'nom politicheskom ustrojstve*. URL : <https://www.google.com.ua/search?>
7. Dubov D. V. *Kiberprostir jak novyj vymir geopolitychnogo supernyctva : monografija*. Kyi'v : NISD, 2014. 328 s.
8. *Istorija filosofii : jenciklopedija*. Minsk : Interpresservis, 2002. 1376 s.
9. Zbrickaja L. G. *Globalizacija i ee informacionnaja sfera: sushhnostnye cherty i osnovnye jelementy*. Visn. SevDTU. Vip. 94. *Filosofija : zb. nauk. pr. Sevastopol' : Vidvo SevNTU*, 2009. S. 48–51.
10. Zagrijchuk I. D. *Kosmopolityzm i marginal'nist' u nacional'nij kul'turi : avtoref. dys. ... d-ra filosof. nauk : 09.00.04*. Harkiv, 2010. 36 s.
11. Njesbit D., Jeburdin P. *Chto nas zhdet v 90-e gody? Megatendencii: God 2000. Desjat' novyh napravlenij na 90-e gody*. M., 1992. S. 130–156.
12. Kristeva Ju. *Chuzhdye sami sebe: mechta ob iskljuchitel'nosti*. Kerni R. *Dialogi*. S. 17–18.
13. Dianova V. M. *Kosmopolitizm v jepohu globalizacii*. *Voprosy kul'turologi*. 2007. № 1. S. 8–12.
14. Kitov N. G., Zelinskij N. E., Sarakun L. P. *Kosmopoliticheskoe mirovozzrenie kak kombinatorika global'nogo i lokal'nogo, universal'nogo i partikuljarnogo*. *Nauka, obrazovanie, obshhestvo*. 2017. № 2(12). S. 51–60.

15. Google (kompanija) : Vikipedija. URL : http://ru.wikipedia.org/wiki/Google_Inc.
16. *Global'naja perestrojka* ; otv.red. A. A. Dynkin, N. I. Ivanova. M. : Ves' Mir, 2014. 528 s.
17. Nye J. Nuclear lessons for cyber security? *Strategic Studies Quarterly*. 2011. № 5(4). P. 18–38.
18. *Yannakogeorgos P.* Technogeopolitics of Militarization and Security in Cyberspace. s.l.: Pro-Quest, UMI Dissertation Publishing, 2011. 288 p.
19. *O'Tuatajl G.* Geopoliticheskie uslovija postmoderna: gosudarstva, gosudarstvennoe upravlenie i bezopasnost' v novom tysjacheletii. URL : <http://www.geopolitica.ru/article/geopoliticheskie-usloviya-postmoderna-nagosudarstva-gosudarstvennoe-upravlenie-i-bezopasnost-v#.UgxGIawRTDd>.
20. *Momot A. S.* Informacijni chynnyky vplyvu na stalij rozvytok svitosystemy. *Nova paradygma*. 2011. Vyp. 104. S. 67–77.
21. *Fedoruk P.* Kul'turno-cyvilizacijnyj kontekst geopolitychnyh priorytetiv Ukrainy. *Nova paradygma*. 2012. Vyp. 107. S. 181–191.
22. *Kirshin Ju. Ja.* koncepcija kosmopolitizma. URL : <http://scicenter.online/politicheskaya-filosofiya/kratkaya-biografija-130904.html>.
23. *Kirshin Ju. Ja.* Kosmopolitizm: bor'ba s nesovershennostjami chelovechestva. *Klincy : Izd-vo GUP "Klincovskaja gorodskaja tipografija"*, 2016. 128 s. URL : <http://scicenter.online/politicheskaya-filosofiya/soderzhanie-130996.html>.
24. *Panarin A. S.* Iskushenie globalizmom. M. : Rus. nac. fond, 2000. 381 s.

УДК 177.9:316

ЛЕВКУЛИЧ Василь, к. філос. н., доцент, завідувач кафедри філософії
Ужгородського національного університету

СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ ДИСКУРСУ І ДІАЛОГУ

Досліджено проблематику справедливості, що наділена трансчасовою актуальністю. Встановлено, що вона так чи інакше стосується абсолютної більшості сфер суспільної життєдіяльності, постаючи тим критеріальним маркером, який здійснює ідейно-світоглядну, аксіологічну, етичну, політичну та інші змістовні демаркації кожного соціуму. Виявлено ресурсний та інструментальний потенціалу дискурсу, діалогу й освіти для уявлення про суспільний феномен справедливості.

Ключові слова: уявлення про справедливість, змістовна демаркація, суспільна свідомість, генезис уявлень, комунікативне середовище, дискурс, діалог, принципи дії.

Левкулич В. Справедливость как предмет дискурса и диалога. Исследована проблематика справедливости, наделенная трансвременной актуальностью. Установлено, что она так или иначе касается абсолютного большинства сфер общественной жизнедеятельности, являясь тем критеріальным маркером, который осуществляет идейно-мировоззренческую, аксиологическую, этическую,

© Левкулич В., 2018

ISSN 1727-9313. ВІСНИК КНТЕУ. 2018. № 1 77